

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анісімова А.О.

*провідний юрист відділу захисту та адвокації
представництва Норвезької ради
у справах біженців в Україні*

ГРОШОВА КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ЗРУЙНОВАНЕ ЖИТЛО ЯК ЗАХІД СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ, ПОСТРАЖДАЛОГО ВНАСЛІДОК НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

З початку збройного конфлікту на Сході України було пошкоджено або зруйновано понад 55 тисяч житлових будинків. Відсутність адміністративного механізму виплати грошової компенсації за втрачене житло залишається однією з найбільш часто згадуваних проблем серед постраждалого населення [1, с. 14].

За майже шість років воєнних дій у Донецькій та Луганській областях грошову компенсацію за зруйноване житло отримали лише мешканці м. Лисичанська (Луганська область), які втратили своє житло у результаті руйнування у 2014 році стовосьмиквартирного будинку № 17 кварталу Жовтневої революції (Східного). Постраждали власники 89 квартир отримали грошову компенсацію за своє зруйноване житло, а інші мешканці цього будинку, які проживали у квартирах комунальної форми власності, були забезпечені житлом [2]. Вирішення житлових проблем значної кількості постраждалого населення м. Лисичанська й до сьогодні залишається єдиним прикладом реалізації органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування своїх повноважень у сфері соціального захисту постраждалих від збройного конфлікту, які втратили своє житло.

Забезпечення житлом або виплата грошової компенсації постраждалим, житло яких стало непридатним для проживання в

результаті збройного конфлікту, є заходами соціального захисту постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації (ст. 86 Кодексу цивільного захисту України (далі – КЦЗ України) [3] та функцією держави, що спрямована на захист від надзвичайних ситуацій, зокрема ліквідацію їх наслідків і надання допомоги постраждалим.

Необхідність подолання наслідків надзвичайної ситуації, до якої призвели воєнні дії на Сході України, була усвідомлена державою ще у січні 2015 року, коли Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) своїм розпорядженням встановив режим надзвичайної ситуації в Донецькій та Луганській областях [4]. Ще тоді було наголошено на необхідності координації дій державних органів та функціонуванні єдиної державної системи цивільного захисту для подолання наслідків надзвичайної ситуації соціального та воєнного характеру, що набула державного рівня.

Проте перші кроки держави щодо соціального захисту постраждалих, чиє житло було пошкоджено або зруйновано в результаті збройного конфлікту, було зроблено лише 10 липня 2019 року шляхом внесення змін до постанови КМУ від 18 грудня 2013 року № 947 «Про затвердження Порядку надання та визначення розміру грошової допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій, які залишилися на попередньому місці проживання» (далі – Постанова КМУ № 947) [5]. Після набрання чинності новою редакцією Постанови КМУ № 947, на перший погляд, питання відсутності функціонуючого адміністративного (позасудового) механізму отримання компенсації за втрачено житло, здається вирішеним, особливо після того, як кошти на виплату такої компенсації були передбачені в Державному бюджеті України на 2020 рік (40, 2 мільйонів гривень) [6].

Найголовнішою проблемою обрання саме цього підзаконного нормативно-правового акту для врегулювання питань надання грошової компенсації є те, що спочатку, в 2013 році, Постанова КМУ № 947 була прийнята на виконання ст. 89 КЦЗ України, що передбачає надання лише грошової допомоги за пошкоджене житло і лише тим постраждалим, які залишилися на попередньому місці проживання.

Тобто наразі дія цієї постанови, зокрема щодо осіб, які втратили своє житло, розповсюджується лише на обмежене коло постраждалих – тих, хто залишилися на попередньому місці проживання. І тут виникає наступне питання щодо того як людина, житло якої повністю зруйновано та стало непридатним для проживання внаслідок обстрілів, могла залишитися на своєму попередньому місці проживання.

Крім того, згідно чинної редакції Постанови КМУ № 947 постраждалими визнаються особи, житлові будинки (квартири) яких було зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації. Тут одразу варто зауважити, що режим надзвичайної ситуації в Донецькій і Луганській областях було встановлено 26 січня 2015 року [4], а велика кількість житла було зруйновано ще у 2014 році. Отже, це створює потенційний ризик того, що постраждалим, які втратили своє житло до січня 2015 року, може бути відмовлено у наданні грошової компенсації.

Ще одним питанням, що заслуговує окремої уваги та викликає певну стурбованість, є сам розмір такої грошової компенсації. Згідно Постанови КМУ № 947 в редакції від 10 липня 2019 року розмір грошової компенсації за зруйноване житло визначається за показниками опосередкованої вартості спорудження житла у регіонах України відповідно до місцезнаходження такого зруйнованого житлового будинку (квартири), але не може бути більше ніж 300 тисяч гривень. Це положення Постанови КМУ № 947 йде всупереч ч. 10 ст. 86 КЦЗ України, де ніяких обмежень щодо граничної суми грошової компенсації не встановлюється. І тут варто зазначити, що положення Постанови КМУ № 947 як підзаконно-правового акту не можуть суперечити закону (КЦЗ України), на виконання якого його було прийнято.

Якщо виходи із середньорічних показників опосередкованої вартості спорудження житла в Донецькій та Луганській областях на 2020 рік [7], то постраждали, що втратили своє житло в результаті збройного конфлікту, могли б розраховувати на грошову компенсацію в розмірі 14 322 тисяч гривень (Донецька область) та 13 080 тисяч гривень (Луганська область) за 1 кв. м втраченого

житла. Таким чином, встановлене Постановою КМУ № 947 обмеження суми такої виплати унеможливило отримання грошової компенсації за більш ніж 20 кв. м (Донецька область) та 23 кв. м (Луганська область), що взагалі ставить під сумнів виконання головної функції такої компенсації – забезпечення житлом постраждалого населення (ст. 86 КЦЗ України).

Підсумовуючи, варто відзначити необхідність внесення відповідних змін до чинної редакції Постанови або прийняття зовсім іншого законодавчого або підзаконного нормативного правового акту, що врегулював би питання надання грошової компенсації за втрачене житло, причому з урахуванням особливостей надзвичайної ситуації, що сталася в країні (велика кількість постраждалих, які втратили своє житло, затяжний характер збройного конфлікту тощо). У такому нормативно-правовому акті варто передбачити альтернативність вирішення житлового питання населення, чиє житло було зруйноване внаслідок збройного конфлікту, а саме можливість забезпечення житлом (наприклад, шляхом позачергового надання житла, будівництва, закупівлі житлових будинків або квартир для постраждалих) або надання грошової компенсації.

Список використаних джерел:

1. Огляд гуманітарних потреб в Україні (2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/ukraine_2020_humanitarian_needs_overview_en.pdf

2. Офіційний сайт Лисичанської міської ради. Відновлення Луганщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lis.gov.ua/vosstanovlenie-luganshchiny/16216-eshche-dvum-zhitelyam-doma-17-vruchili-ordera-na-poluchenie-kvartir-2.html>

3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 89. – Ст. 3589.

4. Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 р. № 47-р // Урядовий кур'єр. – 2015. – 28 січня. – С. 12.

5. Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2013 р. № 947: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 623 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/623-2019-%D0%BF#n10>

6. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14 листопада 2019 р. № 294-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/294-IX>

7. Про прогнозні середньорічні показники опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України на 2020 рік: Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 2 грудня 2019 р. № 287 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/Nakaz-287.pdf>

Михайлова Л.С.

студентка,

Київський університет права

Національної академії наук України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ І ПОДОЛАННЯ МОБІНГУ В КОЛЕКТИВІ

На сьогоднішній день тема подолання та запобігання мобінгу постала вкрай гострою для українського суспільства. Актуальність обумовлена тим, що кількість людей які потерпають від мобінгу, зростає в Україні з кожним днем.

Відповідно до аналізу статистичних даних, один з трьох найманих працівників зазнають психологічне насилля на робочому місці, що спричиняє депресивні стани, неврози, провокує подальше звільнення з роботи, судові процеси.

Мобінг (від англ. mob – юрба) – це систематичне цькування, психологічний терор, форми зниження авторитету, форма психологічного тиску у вигляді цькування співробітника у колективі, зазвичай з метою його звільнення [3, с. 55].

Вивченням проблеми мобінгу займались такі науковці, як С. Бродський, О. Качмар, О. Кірейчевим, Ю. Кравцовою, О. Сорока, О. Сердюк, О. Тіщенко, Ю. Філіпповою, Д. Колодей та ін.